

Mente & Manu

TALLINNA TEHNIKAÜLIKOOLI AJALEHT

Eesti tänab 2003

3. veebruaril andis Eesti Vabariigi President Arnold Rüütel oma otsusega nr 332 riiklikke autasusid.

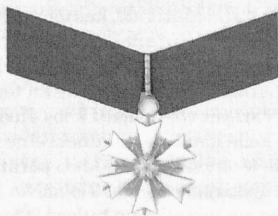
"Seoses Eesti Vabariigi 85. aastapäevaga annan riigile ja rahvale osutatud teenete tunnustamiseks silmapaistvatele teadlastele, haridus-, kultuuri- ja majandusnimestele, vabadusvõitlejatele, riigi- ja omavalitsustegelastele, kodanikuühiskonna, demokraatia ning rahvusvahelise koostöö arendajatele riiklikud autasud järgnevalt".

Tallinna Tehnikaülikoolist on tänavu teenetemärgi pälvinud järgmised õppejõud.

Valgetähe III klassi teenetemärk

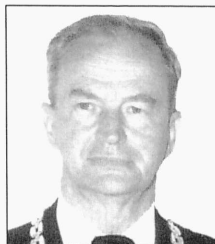
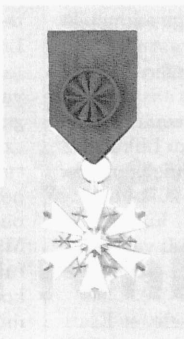

Rektor professor
Andres Keevallik

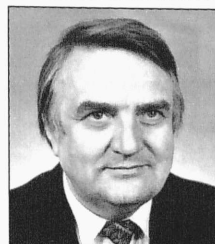
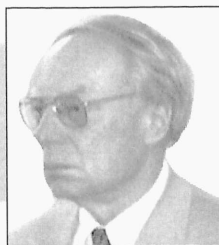
Valgetähe IV klassi teenetemärk

Eesti Majanduse Instituudi teadusdirektori kt professor **Ülo Ennuste**

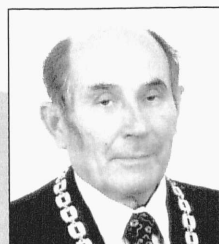
Infotehnoloogia teaduskonna dekaan, tarkvaratehnika õppetooli hoidja erakorraline professor **Rein Jürgenson**

Polümeermaterjalide instituudi puidutöötlemise õppetooli juhataja professor **Tiit Kaps**

Masinaehituse instituudi raalintegreeritud tootmise ja projekteerimise õppetooli juhataja professor, TA akadeemik **Rein Küttner**

Ehitusteaduskonna dekaan, ehitiste projekteerimise instituudi puit- ja plastkonstruktsioonide õppetooli juhataja professor **Karl Öiger**

Tehnikaülikool osaleb Eesti-Rootsi teaduskoostöös

Neljapäeval, 6. veebruaril kirjutati Majandus- ja Kommunikatsiooniministeriumis alla protokoll Eesti ja Rootsi biotehnoloogiaalase koostöö arendamiseks.

Selle allkirjastasid majandus- ja kommunikatsiooniminister Liina Tõnisson ning Rootsi suursaadik Elisabet Borsiin Bonnier. Rootsi suursaadik allkirjastas protokoll Rootsi Maavalitsuse nimel. Protokoll eesmärgiks on tõhustada Eesti ja Rootsi institutsioonide vahelist koostööd biotehnoloogiaalaste baasuuritingute, hariduse ja ettevõtluse

arendamise alal, ning anda ka tuge kogu Läänemere bioregiooni konkurentsivõime tugevdamisele.

Esimese sammuna kavatsuste protokoll täitmisel allkirjastati samal tseremoonial Tallinna Tehnikaülikooli Bio- ja Geenitehnoloogia Keskuse ja Rootsi *Novum Research Parki* vaheline koostööleping, mis määrab konkreetsed ülesanded edasiseks tegevuseks. Lepingu allkirjastasid TTÜ Bio- ja Geenitehnoloogia Keskuse juhataja Riin Ehin ja *Novum Research Parki* direktor Anders Thore.

M&M

Arvutiteadus, suusad ja saun

Arula Kuutsemäe külje all oli see koht, kuhu 3.-5. veebruaril kindlasti saanuks arvutada eesti arvutiteaduse raskuskeskme.

Arvutiteaduse teooriapäevade seeria teine üritus oli kokku ajastatud TÜ arvutiteaduse instituudi aastaseminariga ning seminari korralduse praktilise poole eest hoolitsesidki nemad. Osa võttis 28 kraadiõppurit ja õppejõudu teadlast KübIst, TTÜst, TÜst ja mujalt kodumaalt ning erikülastajad dr Neil Ghani Leicesteri Ülikoolist, tõsiselt motiveeritud ja hea seltskond.

järgneb lk 2

ÜHTVIISI MEELDIV JA KASULIK: Arvutiteaduse teooriapäevadel osalejad jälgimas mõnuses õhkkonnas Peeter Laua (TÜ/Cybernetica) ettekannet.

Uus kodulehekülg

Alates sellest nädalast on võimalik TTÜ interneti kodulehe aadressilt <http://teadus.ttu.ee> saada informatsiooni teadus- ja arendustegevusest meie ülikoolis. Oodatud on kõik ettepanekud ja parandused. Kodulehekülje avamisega võib tekkida probleeme neil, kes kasutavad interneti brauseri Netscape vanemaid versioone. Uued versioonid on internetis saadaval tasuta. **NB!** Lugege ka teadus- ja arendusosakonna erilehekülgi "Fiat lux" tänases Mente et Manus lk 3-4.

Kuidas me kommunismivanglat lammutasime

Hruštšovi ajal näis veel paljudele, et kommunismi on võimalik reformida, kuid nii Ungari kui ka Tšehhoslovakkia sündmused näitasid, et kommunismi oluline reformimine on utopia.

60ndatel aastatel tekkis opositsioon, mille eesmärgiks olid mitte üksnes reformid, vaid ühiskonna demokratiseerimine ja vabadused. Kusjuures selle opositsiooni võiks tinglikult jagada kahte ossa: avalik opositsioon ja pörandaalune. Avaliku opositsiooni tuntumateks kujudeks olid Sahharov ja Solženitsõn, aga oli selge, et kuigi kaugele sel viisil minna ei saa. Sahharov avaldas brošüüri "Mõtisklusi progressist, rahumeelsest koosseisest ja intellektuaalsest vabadusest", mis jõudis ka Eestisse ja tõlgiti siin eesti keelde.

Sergei Soldatov, kes oli mitu aastat õppejõuks TPI masinaehituse kateedri juures, kirjutas Sahharovile otsekohe vastulause "Loota või tegutseda?" Kiri jõudis Sahharovini ning tema kaudu omakirjastuslikesse väljaannetesse, sealt omakorda Läände, kus sai suure vastukaja osaliseks. Seejärel koostas Soldatov koos oma mõttekaaslastega "Nõukogude Liidu Demokraatliku Liikumise Programmi" ja "NLDL Takti-

kalised Alused". Üheks asjaosaliseks oli Artjom Juskevits, kes oli mõned aastad TPIs õppinud, kuid siis majanduslikel põhjustel pooleli jättnud. "NLDL Programmi" tekst edastati hiljem Vabadusraadio kaudu 18 rahvuskeeles. Asjaosaliste lootused, et tekib laiem pörandaaluste rühmituste võrk, ennast ei õigustanud. Kaks gruppi, kellega meil olid sidemed, siiski tekkisid – üks Moskvas, teine Leningradis. Aleksandr Bolonkin hakkas Moskvas omakonstrueeritud paljundusmasinal välja andma ajakirja *Svobodnaja Mõsl*.

1968. aastal moodustasid nõukogude allveelaevnikud Paldiskis pörandaaluse organisatsiooni Poliitiliste Vabaduste Eest Võitlejate Liit. Nende programmi jaoks dokumendiks oli "*Üleskutse nõukogude kodanikele!*", kus kutsuti üles kehtestama demokraatlik ühiskond massilise revolutsioonilise liikumise teel. Nad andsid välja kogumikku *Slovo I Delo* ja kavatsesid hakata välja andma ajakirja *Demokrat*. 1969. aastal kolm nende juhti arreteeriti, Gavrilov ja Kossõrev saadeti vangilaagrisse, Paramonov, kes meingeid tunnustusi ei andnud, saadeti vaimuhaiglasse ja "raviti" seal invaliidiks.

Maardu Keemiakombinaadis arstina

Unikaalsel arhiivifotol on kolm kirjutises esitletud vabadusvõitlejat (vasakult) Artjom Juskevits, Kalju Mätik ja Mati Kiirend

töötav Arvo Varato, kellel olid juba kontaktid Soldatoviga, tegi oma koolivennale Kalju Mätikule, kes töötas õppejõuna TPI automaatika kateedris, ettepaneku koostada Eesti Rahvusriinde Programm, mida viimane ka tegi. Lõplik variant võeti vastu koos Juskevitsiga, kelle kaudu selle venekeelne variant läks Mokvasse ja avaldati pörandaaluses ajakirjas *Hronika Tekuštih Sobõti*. Programmis oli muu hulgas ette nähtud referendumid läbiviimine Eestis enesemääramise ja riikluse küsimuses. Referendumi idee polnud aga mitmete meie mõttekaaslastele vastuvõetav. Väideti, et kui me tahame referendumit, siis me nagu ei tunnustaks aastal 1918 loodud Eesti Vabariiki. Seejärel võeti käsile Eesti Demokraatliku Liikumise Programm, mille koostamises osales üheksa inimest. Koos olid kõik üheksa küll ainult ühel korral, siis kui toimus programmi lõpliku variandi vastuvõtmine. See sai Soldatovi ja ka mõne teise arvates liigagi mahukas.

1972. aastal tuldi otsusele, et Eesti küsimus tuleb tõstatada rahvusvahelisel tasandil. Viieliikmeline grupp asus koostama ÜRO Peaassambleele adresseeritud memorandumit, mille lõpliku teksti koostas inglise keeles Tunne Kelam. Kelam ja Mätik koostasid memorandumile kaaskirja, mis oli adresseeritud ÜRO peasekretärile Kurt Waldheimile. Mikrofilmid tekstidega toimetati Läände, seal ei juletud neid aga alguses avaldada, kuna kardeti, et tegu on KGB provokatsiooniga. Kanada Eesti Kiriku vaimulik Toomas Vaga toimetab memorandumit New Yorki, kus baltlaste organisatsioon BATUN (Baltic Appeal to the United Nations) selle paljundas ja mööda maailma laiali saatis. ÜRO sellele arusaadavalt ei reageerinud, küll aga tugevdas ta pagulaseestlaste võitlusvaimu. KGB oli seisukohal, et EDL Programm ja ÜRO memorandum on "eriti ühiskonnaohtlikud".

Detsembris 1974 arreteeris KGB neli asjaosalist. Neljandaks oli TPI lõpetanud soojusenergeetik Mati Kiirend, kes töötas Tallinna Soojuselektrijaamas. Asjaga tegeles algul kaheksa uurijat, hiljem lisati veel neli, arvestades suurt töömahtu. Toimikus oli kuuskümmend köidet. Soldatov ja Mätik ei andnud mingeid tunnustusi, mille peale uurijad väitsid, et kui te mingeid tunnustusi ei anna, siis tekib kahtlus, et te pole normaalsed ja teid tuleb saata ekspertiisi. Saadeti siis mõlemad mehed Mosk-

vasse Serbski-nimelisse Kohtupsühhiatria Instituuti ekspertiisi. Mätiku võimaliku vaimuhaiguse tunnustena toodi esile, et ta on vanapoiss, tähendab ei tunne naissoo vastu huvi, ja et tema käitumises esinevad mõningad veidrused: keeldumine tunnistuste andmisest, kriitika puudumine, oma ebaseadusliku tegevuse võrdlemine marksismi klassikute loominguga. Marksismi klassikutega oli niipalju tegemist, et uurijale sai öeldud, et kui ta igasugust riigivõimu vastu suunatud tegevust loeb kitsateoks, siis peaks ta ka Leninit lugema kurjategijaks, kuna see tegutses ju ka võimaloleva valitsuse vastu. Soldatovi võimaliku vaimuhaiguse tunnustena toodi esile, et ta armastas lapsena metsas käia, hüppas katusele vihmavarjuga alla ja kirjutas palju. Soldatov tunnustati pärast 35 päeva kestnud uurimist normaalseks, Mätikut uuriti kaks korda kauem ja tuldi lõpuks samale tulemusele. Järgnes kohtufarss, kus Mätikule ja Soldatovile mõisteti kuus, Juskevitsile ja Kiirendile viis aastat vabadusekaotust range režiimiga paranduslike tööde koloonias. Olid nad ju võimude arvates "eriti ohtlikud riiklikud kurjategijad". Lihtsalt ohtlikud kurjategijad, nagu röövlid ja mõrvarid, saadeti tugevdatud režiimiga laagritesse, mis oli üks aste kergema režiimiga.

Juskevits suri 1982. aastal. Soldatov saadeti pärast vabanemist NSV Liidust välja ja töötas 10 aastat Raadio Vaba Euroopa eesti toimetuses. Ta suri selle aasta 24. jaanuaril. Kiirend ja Mätik osalesid Molotov-Ribbentropi Pakti Avalikustamise Eesti Grupi töös ja hiljem Eesti Rahvusliku Sõltumatuse Partei asutamises.

Kalju Mätiku meenutuste põhjal

Kommentaariks: Endine Tehnikaülikooli õppejõud vabadusvõitleja Kalju Mätik (s. 16.09.1932) jätkab aktiivset ühiskondlikku tegevust, kandideerides Mustamäe-Nõmme valimisringkonnas nr 3 üksikkandidaadina Riigikogusse (kandidaadinr 978).

Arvutiteadus, suusad ja saun

algus lk 1

Ettekannete programm sisaldas viietunnise sissejuhatava kursuse kategooriateooriasse ning selle arvutiteaduslikesse rakendustesse (Neil Ghani) ning rea lühemaid *tutoriale* ja tehnilisi ettekandeid bioinformaatika, süsteemide verifitseerimise, krüptoloogia, loogikaklassika, tehinsintellekti ja funktsionaalprogrammeerimise valdlast (Jaak Vilo, Mairo Remm, Jüri Vain, Juhan Ernits, Peeter Laud, Tarmo Uustalu, Jan Willemson, Varmo Vene).

Vaba aja veetmise põhisisuks olid arvatagi suusatamine – mäest alla või ümber mäe – ja saun. Ilmaga vedas meil hästi ning professionaalne ja väga lahke teenindus Arula külalistemaja peremehe, perenaise (iirlanna!) poolt tegid viibimise nende juures ainult veel meeldivamaks.

Arvutiteaduse teooriapäevi Arulas toetas HTM 2002.-06. a tippkeskus Töökindlate Arvutisüsteemide uurimise keskus. Lähem faktiinfo, sh ettekannete kokkuvõtted, on leitav veebist aadressilt <http://www.cs.ut.ee/~varmo/day-arula>.

Teooriapäevade toimkonda kuulusid Varmo Vene Tartu Ülikoolist, Helger Lipmaa Helsingi Tehnikaülikoolist ja allakirjutanu. Sarja esimene üritus toimus Roostal 16.-17. oktoobril 2002.

Tarmo Uustalu
TTÜ Küberneetika Instituut,
arvutiteaduse instituut

Neil Ghani kategooriateooriat seletamas

Kes on Neil Ghani?

Neil Ghani on rahvusvaheliselt tuntud spetsialist termiteisendussüsteemide, lambda-arvutuste ning kategooriateooria alal. Kõik kolm on matemaatilised distsipliinid, aga ilma nendeta on programmeerimiskeelte teooriat tänapäeval võimatu ette kujutada. Kuna kategooriateooria on spetsiifiliselt nõudlik modulaarsuse ja abstraktsiooni suhtes, on ta eriti kasulikuks osutunud semantikas ja keelte disainis. Arula kursuses keskendus Ghani kategooriateooria põhimõistetele, rakendustele tüüpitud lambda-arvutuste semantikas, funktsionaalprogrammeerimises ning termiteisendussüsteemides.

Tehnoloogia arenduskeskuste programm

Alates 3. veebruarist on kõigil võimalik tutvuda tehnoloogia arenduskeskuste programmi tingimuste, tähtaegade ja taotlusvormidega. Siinkohal on ära toodud EAS Tehnoloogiaagentuuri kodulehelt (<http://www.estag.ee/6202>) kõige olulisem informatsioon.

Tehnoloogia arenduskeskuste programmi taotlemisprotseduur on kolme-etapiline. Kõik taotlejad esitavad osalemisteatise ja täistaotluse. Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus (edaspidi: EAS) pakub täistaotluse koostamiseks taotlejatele toetust kuni 300 000 krooni ulatuses. Nimetatud toetuse taotlemiseks tuleb esitada lühitaotlus.

Osalemisteatise esitamine on kõigile programmi sisenejatele kohustuslik ja selles esitatud andmed on avalikud ning nende alusel selekteerib EAS vajalikud eksperdid ja kutsub programmiga seonduvatele infopäevadele. Seega kõiki osalemisteateid oodatakse EAS-is juba täna!

Taotluste esitamise tähtajad:

Osalemisteatise esitamise tähtaeg – 31. märts 2003. a.

Lühitaotluse esitamise tähtaeg – 25. aprill 2003. a.

Täistaotluse esitamise tähtaeg – 28. august 2003. a.

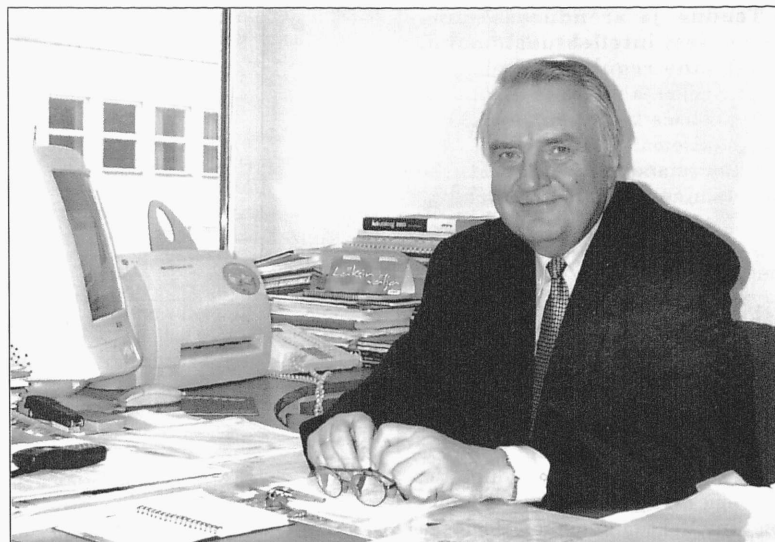
Kommenteerib Tallinna Tehnikaülikooli Tehnoloogiakeskuse juhataja prof Rein Küttner.

Kuidas hindate TTÜ-s väljakujunenud perspektiivi saada toetust tehnoloogia arenduskeskuste programmist?

Tehnikateaduste ja tehnoloogilise arendustegevuse alal on meie ülikool Eesti peamine keskus. Kuna tehnoloogia arenduskeskuste programm on esmajoones suunatud majanduse ja teaduse koostöö tugevdamisele ning Eesti majanduse konkurentsivõime tõstmisele olulistest tehnoloogia valdkondades, siis arvan, et TTÜ kohus ja võimalus on osaleda programmis jõuliselt ja olla edukas. Oleme selle nimel juba mõnda aega sihipäraselt tegutsenud. Loodan parimat tulemust.

Millistes valdkondades võiks TTÜ-s arenduskeskused välja kujuneda?

Oleme eelnevalt orienteerunud 6-7 valdkonnale, kus meil on olemas nõutav kompetents ja huvid: info- ja

TTÜ Tehnoloogiakeskuse juhataja prof Rein Küttner.

kommunikatsioonitehnoloogia, geeni- ja biotehnoloogia, energeetika, keskkonnatehnika, innovatiivsed tööstustehnoloogiad, keemia ja materjalitehnika. Nimetatud valdkondadega liitub juba pilootprojekti rahastatav põlevkivi valdkond.

Kuna esimesel etapil räägitakse kokku ligikaudu 6st valdkondlikust arenduskeskusest Eestis, tuleb tihe konkurents taotluste vahel. Otsustavaks saab koostöö tööstusega ja teiste teadusasutustega, nõutava kompetentsi ja kriitilise massi

olemasolu jms. Olukord on TTÜs valdkonniti erinev ja täna on raske ennustada, millistes valdkondades me võime olla edukad. Eesmärk on olla edukas kõikides valitud valdkondades. Usun, et kui esimesel etapil ei saada meid edu kõigis valdkondades, siis tuleb ülikoolis jätkata tööd nende arendamisel. Ei tohiks kasutada Eesti teaduses seni levinud praktikat, kui mõni valdkond (olgu et Eestile ülioluline) pole ühel või teisel ajaloolisel põhjusel tugev, siis tuleb see hoopis välja suretada.

Tahad teenida uute toodete pealt? Tahad rohkem eksportida?

Suurepärase tulemuste saavutamise parim tööriist on **koostöö**, sest see aitab

- integreerida teadmisi, oskusi ja kogemusi,
- täiendada üksteise tugevusi.

Koostöö annab Sulle

- enam uusi tooteid,
- suurema käibe ja ekspordi.

Euroopa Liidus läbi viidud uuringud näitavad, et koostööd tegevate ettevõtete käibes on uute toodete osakaal 50%, üksiktegevustel ainult 28%. Innovatiivsed firmad on ka edukamad eksportijad – uuring Eestis näitab, et arendusalal koostööd tegevatel firmadel moodustab eksport 39% netokäibest, üksiküritajatel aga ainult 26%.

Selleks, et ergutada teaduse ja ettevõtluse vahelist koostööd, on Eesti riik algatanud **tehnoloogia arenduskeskuste programmi**. Selle kaudu toetatakse 2003. aastal ettevõtete ja teadusasutuste vahelist pikaajalist koostööd **kokku 25 miljoni krooniga**. Käesoleval aastal toetust leidvate projektide kaasfinantseerimine toimub ka järgnevatel aastatel.

Investeerides riigi abiga arendustegevusse, kindlustad oma firma edukat tulevikku. Käesoleval aastal saab taotlusi esitada kuni 25. aprillini. Loe lähemalt www.estag.ee.

enterprise estonia
ettevõtluse arendamise sihtasutus

www.estag.ee

Tähelepanu, intellektuaalomand!

Teadus- ja arendusosakonna tegevusest intellektuaalomandi valdkonna reguleerimisel.

Ülikoolide ja teadusasutuste rahvusvahelises konkrentsis hakkab üha olulisemat rolli mängima intellektuaalomandi kaitse ja efektiivne kasutamine. Teadus- ja arendustegevuse lepingute sõlmimisel on intellektuaalomandi käsitlemisele hakanud teravdatud tähelepanu pöörama nii ettevõtte kui ka siseriiklikud fondid (SA Eesti Tehnoloogiaagentuur).

Intellektuaalomandi valdkond on üks komplitseerituimaid valdkondi ülikoolis, reguleeritud riigi tasandil suure hulga seaduste ning muude õigusaktidega, milles tavainimesel on väga raske orienteeruda. Samas on intellektuaalomandi loomega tihedalt seotud praktiliselt kõik ülikooli akadeemilise struktuuri töötajad ning suur osa magistrantidest ja doktorantidest. Sageli ei oska TTÜ töötajad ja üliõpilased oma igapäevatoos uurimisteede puhul intellektuaalomandiga seonduvatele probleemidele ise lahendusi leida. Sellisel juhul pakub oma abi teadus- ja arendusosakond (T&A-osakond).

Intellektuaalomandi valdkonnaga seonduv on ülikoolis spetsialisti puudumise tõttu jäänud kahel viimasel aastal vajaliku tähelepanuta. Alates 2002. aasta lõpust on T&A-osakonda tööle asunud intellektuaalomandi spetsialist, kelle põhiliseks tööülesandeks on TTÜ liikmete teadus- ja arendustegevuse tulemusena tekkinud intellektuaalomandi kaitse korraldamine ja haldamine ning ülikooli liikmete nõustamine valdkonda puudutavates küsimustes. Abi saab ka teadusprojektide planeerimiseks ning leiutiste kaitsmisel vajalikeks patendiuringuteks.

Uuringuid teostavad töötajad pole sugugi alati kursis oma valdkonna uusimate saavutustega. Euroopa Komisjoni hinnangul kulutatakse Euroopas aastas umbes 20 miljardit eurot juba teada ning tuntud tehnoloogiliste lahenduste ning toodete uuesti väljatöötamiseks ("leiutatakse uuesti jalgratast"). Eesti niigi napp T&A finantseerimise juures tuleks meie teaduritel eriti tõsiselt suhtuda oma uurimistevõime planeerimisse ning kasutada T&A-osakonna spetsialisti abi tutvuda patendiandmebaasides sisalduva valdkonnainfoga.

Ülikoolis puudub hetkel lihtne ja arusaadav juhendmaterjal, mis sel-

gitaks loometööga tegelevale ülikooli töötajale, üliõpilasele või uurimistöö osalevale külalisedlasele, millised õigused ja kohustused neil tekivad projekti tulemuste suhtes.

Et korrastada ülikoolis intellektuaalomandi valdkonnas kehtivaid regulatsioone, tellis T&A-osakond patendibüroolt "Ustervall" ekspertiisi 2001. aastal TTÜ määrusena vastu võetud Tallinna Tehnikaülikooli intellektuaalomandi eeskirjale (TTÜ nõukogu 19.06.2001 määrus nr 7). Sellele tehti rida märkusi ja parandusettepanekuid ning soovitati hulgaliste muudatuste sisseviimise asemel koostada täiesti uus dokument.

Lähtudes nendest põhimõtetest ning seades eesmärgiks fikseerida ülikoolis ühtne ja selgelt arusaadav intellektuaalomandi poliitika, on teadus- ja arendusosakond ette valmistanud nõukogu määruse eelnõu "Intellektuaalomandi käsitlemise lähtealused TTÜ-s".

Dokumendis fikseeritakse põhi-teesid intellektuaalomandi kuuluvuse, juhtimise ning kasutusse andmise kohta.

TTÜ nõukogus esimesel lugemisel olnud TTÜ intellektuaalomandi käsitlemise lähtealuste eelnõu on dokument, mis koos täpsustavate eeskirjadega ("kordadega") peaks asendama TTÜ nõukogu 19.06.2001 määruse nr 7 "Tallinna Tehnikaülikooli intellektuaalomandi eeskiri".

Intellektuaalomandi lähtealuste lisanduvad järgmised valdkonda reguleerivad ülikoolisisesed eeskirjad ehk "korrad": leiutiste haldamise, kaubamärgi haldamise ja autoriõiguste haldamise kord ning tehnoloogiasirde reguleerimise kord.

Eelnõu tekst on kättesaadav TTÜ teadus- ja arendustegevuse uuel koduleheküljel <http://teadus.ttu.ee> teema Õigusruum/ TTÜ T&A õigusaktid / Eelnõud/ Intellektuaalomandi käsitlemise lähtealused TTÜ-s alt.

Teadus- ja arendusosakond ootab

kõigi lugejate kommentaare ja ettepanekuid eelnõu tekstile hiljemalt 19. veebruariks elektronpostiaadressile kersti.peekma@ttu.ee

Täienduseks

On selge, et ükski dokument ei hakka iseenesest mingeid tegevusi reguleerima. Selleks, et väljatöötatava korra ja juhendmaterjalide alusel ka tegelikult töö käivituks, on oluline viia vastav teave kõigi ülikooli liikmeteni. Intellektuaalomandi-alase teadlikkuse tõstmiseks on T&A-osakonnal kavas korraldada kohtumisi teaduskondades ja ülikoolisisesed koolitused. Üks esimesi samme selles suunas on veebipõhise koolituskursuse "Intellektuaalomandi ja patendinduse alused" läbiviimine. Sihtgrupiks on TTÜ töötajad ja doktorandid, osalejate arv kursusel kuni 25. Kursuse kestuseks on planeeritud üks kuu, alustatakse 14. veebruaril. Sama kursust korraldatakse ka sügisel. Kursusel osalemine on TTÜ töötajatele ja doktorantidele tasuta.

Kiira Parre

teadus- ja arendusosakonna juhataja asetäitja

Teadmuseenuste lähtealuste arutelust

TTÜ teadmuseenuste lähtealuste menetlus on jõudnud üleülikoolilise arutelu faasi.

Hoidmaks kokku leheruumi on teadmuseenuste lähtealused koos kommentaaridega kättesaadavad TTÜ teadus- ja arendustegevuse uuel koduleheküljelt <http://teadus.ttu.ee> teema T&A korraldus / Teadmuseenused TTÜ-s alt.

Samast leiate ka lingid juba esitatud kommentaaridele.

Palume aktiivselt kommenteerida kuni 19. veebruarini (kommentaari saatmiseks vali teemalt link "lisa kommentaar").

Marko Kivilo, SPINNO projektijuht

Ameerika, Ameerika!

prof Mihkel Kaljurand

Vt ka M&M nr 3

On tunda, et asustus *hartlandis* ei ulatu aegade taha. Esimesed eurooplastest asukad ilmusid siia 1800. a alguses. Teed ei vänderda igivanade külade vahet, vaid on joonlaua järgi tõmmatud ja ristmikud täisnurksed. Külade ristmik pole mõtet otsida mõisamaja, kirikut, surnuaeda või poodi ja kooli. Erinevalt Eestist ei ole mingeid ühiskondlikke hooneid näha. Kirikud ja koolid on muidugi olemas, need on kummalise väljanägemisega kerged hooned, mis meenutavad Tallinna moodsat metodisti kirikut. Surnuaiad on aga täiesti omasugused, metsase maastiku lagedad kohad, hauakäbasteta ja hauakohta ainult sambad tähistamas. Mõnelt hauaplaadilt on lugeda, et siin puhkab konföderaatide või unionistide vägede ohvitser või koguni iseseisvussõja soldat.

Maa-surnuaiad on üks vähesed kohti, kus maitse pole ameeriklasi alt vedanud ning need pakuvad tõeliselt nauditavaid vaateid. Kodukaunistamise tuhinas on aga farmerite maitse osutunud liialtki sirgjooneliseks ja vähenõudlikuks. Enamik farme on dekoreeritud sellest samast Wal-Martist ostetud kitsiga. Kitsekeste, inglite, onu Sami, tontide ja kõrvitsate kujud on vahel kokku pandud keerulisteks stseenideks, olenevalt sellest, kas on lähemas *Halloween*, *Thanksgiving* või jõulud. Koos lippude, patriootlike plakatite ja valimisreklaamiga (tulemas on kohalikud valimised) moodustab see dekoratsioon liigutavalt lapsemeelse segu. Mõisamaju siin, vabade farmerite maal muidugi ei ole ja kuigi mõned farmerihäärberid annavad lossi mõõdu välja küll, meenutab enamasti maju pigem meie suvilaid kui tõsiseltvõetavaid ehitisi, sest maa on soe. Ka poode pole mõtet otsida, kolm Jacksoni maakonna toidupoodi, Wal-Mart, Kroger ja Schnucks asuvad kõik Carbondale'is. Jah, auto on siin ikka hädavajalik tarbese.

"Estonia" toob näole süüdimatu ilme

Kui kaarti uurima jäin, pööras üks auto ringi ja habemik mees tuli uurima, et kas olen eksinud. Kui ütlesin, et sõidan kanjoni poole, raputas ta kahtlevalt pead ja ütles, et "*quite demanding*". Ja arvas, et ega ma vist kohalik ole. Ma ütlesin et olen Eestist ja siin Ameerikat avastamas. Mehe sõbralikus näos polnud mingit äratundmisrõõmu. Tuli vana NSVL geograafia selgitustel abiks võtta. Siis tuli tal meel-

de "Oo yes: Latvia, Lethuania..." Eestini ei jõudnudki.

See arhetüüpne situatsioon kordus ikka ja jälle, kui vähegi kuhugi jutustama jäin. Jutustada ameeriklased armastavad. *Small talk* on neil lausa vältimatu suhtluselement, ükskõik, ostad sa Taco-Bellis *Quesadilla* või lõunastad hiina – "söö-palju-jaksad" – puhvetis, või otsid raamatukogus koopia tegemise võimalust või peab sind möödud professor nõobist kinni ja uurib, et kes ma selline olen, või juhtud bussijuhile *good night* ütlemale, ikka paelub mu aktsent tähelepanu, kuid sõna "*Estonia*" toob küsija näole süüdimatu ilme.

Saan oma kaasvestlejatest uudishimust aru. Multikultuurises Lõuna-Illinoisi ülikoolis (lühendatult *SIUC*) on mu välimus äravahetamiseni sarnane iga teise keskealiste valgete *faculty member* omaga, seesama hall habe, kiilaspea ja prillid ning riides käin ka nagu iga teine professor, st triiksärk ja heledad teksad. Kahtlemata torkab see silma tudengite massi taustal, kes käivad riides nagu meie rullnokad. Kuid oodatud laitmatu inglise keele asemel tulevad mu vastused mingi kummalise pehme aktsendiga, mida siinmail ei osata kuidagi identifitseerida ja mis kaasvestlejas mõistmiskonflikti tekitab.

Alguses ei liigu mu aju *american* lainel veel kuigi sujuvalt ja kogu aeg on kartus, et mu napisõnalisid vastuseid, kus peale kõige ka artiklite kasutus täiesti segi on, mingi erilise arrogantsena tõlgendatakse. Hiljem, kui mitu kuud eesti keeles pole enam saanud rääkida ja aju enam edasi-tagasi tõlget ei püüa teha, kipun ise ka lobisema ja kaasvestlejaid üle rääkima. Parata pole midagi, professori professionaalne jututuhin saab võimust. Kuigi seletustest Eesti asukoha kohta tüdinen semestri lõpuks täiesti, ei ole mul ka südant oma kodumaad maha salata ja sakslase pähe esinema hakata, kuigi see hoiaks aega kõvasti kokku. Miks just sakslasena, võiks küsida: *british* ma ei ole, see tuleb kohe aktsendist välja ja itaallane või prantslane ei ole ma välimuse pärast. Paljudest neid valgeid rahvaid peale sakslaste üle jääb, sest Skandinaavia ja Baltikum on siin üris tundmatud maad. Aga Nõukogudema on selle eest hästi teada ja hambad ristis võtan oma päriolu aeg-ajalt omaks, kuid ameeriklasi mu kompleksid häirivad vähe ja *Former Soviet Union* suhtutakse respektiga, mida edukalt kasutavad ära uusvenelastest immigrandid, kes vähemalt osas arenenud lääneriikide ülikoolide keemiateaduskondades hakkavad Kaug-Ida päritolu teadlastele ja tudengitele tõsist konkurentsi pakkuma.

Järgneb

Hilja-Anne Merzin

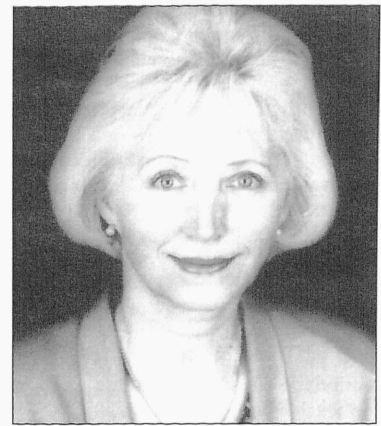
Kas tõesti juubel? küsivad paljud imestunult. Hilja-Anne ise ütleb, et eks see üks matemaatiline tehe ole. Palju enam meeldib talle aga teadmine, et sügisel saab 30 aastat, mil ta TPIga seotud on: pikka aega veerand kohaga juristina nõustamas teaduslepingute sõlmimist ja alates 2000. aasta suvest täiskooramusega juba uut osakonda – juriidilist – loomas. Loomulikult oli sellise osakonna teke edasimineki seni suhteliselt vabalt tegutsenud ülikoolis. Nüüd on olemas süsteemne juriidiline teenistus, mille juhti väga tihti karmis käes ja pisiasjade kallal norimises süüdistatakse.

"Mina pole süüdi, et mõni seadus on halb või puudulik. Mina ei taha kedagi kiusata, kuid ma pean tagama, et meie ülikoolis koostatud õigusaktid ja lepingud oleksid õiguslikult korrektsed", ütleb juubilar.

Ometi on ta õnnelik, et rektor ta oma meeskonda kutsus ning osakonna loomisel vabad käed andis. Oma kolleegidele on tänulik, sest neil on vajalikud teadmised ja kogemused ühiseks edukaks tööks.

Millal ülikoolis kogu asjaajamine juriidiliselt korrektseks ja viimistletuks saab, ei oska pr Merzin ennustada. Nii palju on veel teha, sest ülikool on tohutu suur ja häda on ka selles, et seadused muutuvad kogu aeg. "Oleme keerulises õigusruumis, kus kõik muutub. Ja selles on kümneid kordi odavam pidada oma juriidilist teenistust kui teenust väljastpoolt osta!"

Hilja-Anne on juristina töötanud kogu oma elu. Kõige pikemalt on seotud olnud Tehnikaülikooliga, kuid veerand koha kõrvalt Mustamäel on ta 27 aastat olnud ühes kaunis hoones vanalinna piiril – Vana-Viru 12, kus omal ajal asus Rahvakontrolli Komitee, mille likvideerimise järel pr Merzin koos hoone ja vana mööbliga Tallinna volikogule "üle anti". Ta on juriidiliselt nõustanud 8 volikogu esimeest, kellest kolm (Vähi, Laar ja Savisaar) on istunud ka peaministri toolil. Ta andis nõu ka tänasele ülikooli nõukogu juhatajale prof Sulev Mäeltsemehele.

"Ma olen isemõtteleja, kellel on olnud õnn tunnetada oma kohta siin maailmas. Ma ei taha otsustada, vaid anda nõu, mis on juriidiliselt põhjendatud."

Eraelust rääkides on uhke, et on abielus juba 37 aastat ja ühe mehega. Tal on kaks tütart, kellest vanem Helen on advokaat, noorem Katrin alustas TÜs juuraõpinguid, kuid siirdus pärast esimest kursust Ameerika Ühendriikidesse, kus lõpetas ülikooli ärijuhtimises. Mõlemad tütreid on abielus ja tõstnud Hilja-Anne õnnelikkuda vanaema seisusesse. Kuid noorema tütre lapsi peab vanaema hoidmas käima küll hästi kaugel, sest tütre ja tema äriühenduse abikaasal on elukoht USA, kuid töökoht hetkel Hiinas ja Hongkongis. Just Hiina oma iidse kultuuriga on viimane tõeline vaimustus nendest sadadest reisidest, mida pr Merzin teinud on. Muide, igast linnast või riigist, kus ta käinud, püüab ta kaasa tuua kruusi. Neid olevat juba ligi 70.

Vaimselt imetleb juubilar Käbi Lareteid ja tolle õde Maimut, kellega on sõprusuhetes.

Ainus koht, millest juubilar hea meelega eemale hoiaks, on köök. Ja ilmselt on maailmas teisigi naisi, kes enda elu kõõgis ette ei kujuta.

Soovime tänasele juubilarile jõudu õigusruumi korrastamisel ning tugevat tervist ja jätkuvat nooruslikkust!

Kolleegid

AMEERIKAS EI PEENUTSETA: Rassiliselt ja rahvuslikult kirev tudengite seltskond ei põlga puhkehetkedel lausa põrandal istuda.

Tallinna Tehnikaülikooli ajaleht *Mente et Manu*

19086 Tallinn, Ehitajate tee 5 (I-214), faks 620 3591

Toimetaja

Mart Ummelas

e-mail: martu@staff.ttu.ee,

tel 620 3615

www.ttu.ee/ajaleht/

Küljendaja

Reimo Leedjärv

Tallinna Tehnikaülikool Euroopa pealinnade ülikoolide ühenduses UNICA

UNICA (*Institutional Network of the UNiversities from the CApitals of Europe*) loodi 1990 aastal Brüsseli Ülikooli initsiatiivil ja on üks Euroopa juhtivatest ülikoolide koostöövõrgustikest kuhu kuulub 30 ülikooli Euroopa pealinnadest. Tallinna Tehnikaülikool on aktiivselt osalenud UNICA töös alates 2000 aastast.

UNICA strateegilisteks eesmärkideks on:

- tegevuste ja projektide kaudu olla kuulnud (*to be heard!*) Euroopa Komisjonis;
- pealinna ülikool – linn koostöösuundade edasine kavandamine ühisprojektide kaudu;
- koostöö teiste tähtsamate võrgustikega Euroopas ja maailmas;
- üliõpilaste ja õppejõudude vahetuse korraldamine.

2000–2002. aasta edukaimatest UNICA üritustest mainisid üle-euroopalist pealinnade ülikoolide üliõpilaste konverentsi Londonis, eesmärgiks kaasata üliõpilasi osalema Euroopa Liidu poliitikas, diskuteerima ja avaldama mõtteid demokraatia kaitseks (*the Making of Europe!*). TTÜ üliõpilaste osalemine leidis tunnustust tänukirjaga.

Infovahetus on toimunud erinevatel aladel: UNICA suvekoolidest 14 Euroopa pealinnas (Amsterdami Madridini), UNICA teadusseminaridel Brüsselis (*EU Research Contracts Seminar*, TTÜst osales prorektor Peep Sürje), UNICA – EAIE sessioonist Lepzigis (*Students as Agents of Internationalisation*) alumni, sponsorite ning nn *fundraising*-infopäevadeni.

On toimunud rektorite kohtumisi eesmärgiga arutada läbi põhisuunad Eu-

roopa Bologna deklaratsiooni osas. Kavandati ja anti sisse rida projekte EL finantseerimise saamiseks ülikool-linn-uuringute teostamiseks ka 6. raamprogrammi raames. Samuti on UNICA foorumitel arutusel olnud Euroopa Liidu teadussuundade arengustrateegia kuni 2010 elluviimine.

Äärmiselt huvitav ja kasulik oli osalemine EL projektis EUNIRO (*Enhancing University International Relations Offices*) eelkõige eelarvestamise ja rahastamise küsimustes ning palju muud. TTÜ poolt täideti kaks ulatuslikku küsitlust koos analüüsiga ja esineti Brüsselis UNICA aastakonverentsil ettekandega töögrupi tööst ja projekti käigust Aruanne esitati Euroopa Komisjonile.

TTÜ jaoks tähendab UNICA liikmeks olemine EL ja Euroopa ülikoolide tunnustust tehtud töö eest kümne arenguaasta jooksul, liikumist võrdväärse partnerluse poole, aga ka tehnikaülikooli arengule nii vajalikku sidet Euroopa juhtivate ülikoolidega sotsiaalpoliitilise tegevuse, majandusliku arengu ja ümbritseva keskkonna-arengu protsesside tundmaõppimisel.

27. ja 28. veebruaril toimub Rooma Ülikoolis kolme suurima ülikooli ja Rooma linna korraldusel kohtumine teemal "Linnad ja ülikoolid uues Euroopas: Integratsioon ja koostöö". Osalema on kutsutud Tallinna linna Edgar Savisaar ja TTÜ rektor Andres Keevallik.

Täpsem info UNICA ürituste osas meie www.ttu.ee/external/ ja www.ulb.ac.be/unica/.

Madli Krispin
rahvusvaheliste suhete
osakonna juhataja

AIESEC kutsub

Kolmapäeval, 12. veebruaril kell 17.00 toimub TWTC konverentsisaalis (Narva mnt 11 D, VII korrus) maailma suurima tudengiorganisatsiooni AIESEC Eesti pressikonverents. Üritusel tutvustatakse AIESECi aasta kõige tähtsamat, organisatsiooni 84 liikmesriigi presidentide 10-päevast konverentsi *International Presidents Meeting 2003* (IPM2003) ning 26. märtsil Saku Suurhallis IPM 2003 raames toimuvat Kultuuride Messi, kus Eesti noortel on võimalik osa saada Kirjust Kõigest, Kultuurilabürintist, E-maailmast jpm.

Pressikonverentsi raames kirjutatakse alla koostöölepingutele Eesti noori väärtustavate Tallinna Tehnikaülikooli ja Hansapangaga, kes soovivad Kultuuride Messi toetades anda oma panus noorsoo arengusse ja üleilmastumisse.

Üritust tutvustab AIESECi poolt Elina Rääsk. Jaan Urvet (Tallinna Toomklubi direktor) seletab lahti sügisel alanud Kultuuride Messi ettevalmistava loengusarja *Things can be different* idee ja peab loengu "Ela ja hinga koos ideedega". Sihtasutuse Vaata Maailma juht Alar Ehandi annab AIESECi vilistlasena ülevaate AIESECi tähendusest Eestile, noortele, ettevõtetele ja maailmale. Täiendav info: www.aiesec.ee/ipm2003

Elis Rütli, IPMi meedia koordinaator
Elina Rääsk, IPMi Kultuuride Messi projektijuht

NB! Uudiskirjandust

Ilmus Insenerigraafika keskuse lektori Leo Tümi kirjutatud arvutijoonestaja käsiraamat "AutoCAD 2002", 280 lk., kirjastuse "Ehitame" väljaandel. Raamatu eesmärgiks on anda teavet arvutijoonestamisel kasutatava joonestuspaketi AutoCAD 2002 kohta. Kirjeldatakse kõiki selle joonestuspaketi käske ja põhimuutujaid.

Raamat on müügil suuremates raamatukauplustes.

Sic!

11. veebruar

Kell 14.00 toimub TTÜ nõukogu istung.

13. veebruar

Kell 11.00 toimub TTÜ nõukogu saalis Euroopa Patendiameti värbamisosakonna presentatsioon.

13.-14. veebruar

Professor Sulev Mäeltsemees osaleb Euroopa Nõukogu Kohalike ja Regionaalsete Omavalitsuste Kongressi ekspertide komitee istungil Prantsusmaal (Aix-en-Provence'is).

14. veebruar

* Kell 14.00 toimuvad TTÜ peahoone fuajees rektor R. Livländeri, professor A. Linari-Linholmi ja dotsent H. Muischneeki 100. sünniaastapäeva näituse juures mälestusketked ja lühikontsert aulas.

* Kell 20.00 toimub Toompeal Toom-Kooli 13 korporatsiooni "Vironia" külalisõhtu, kuhu on oodatud korporandi elu vastu lähemat huvi tundvad Eesti soost meesüliõpilased. Lisainformatsioon www.vironia.ee.

Kadri Viin
avalike suhete osakond

TalveAkadeemia 2003: Uute ideede kohtumispaik

21.-23. veebruaril 2003 Pedase Külalistemajas Vihterpalus

Tallinna ja Tartu üliõpilased Tehnikaülikoolist, Põllumajandusülikoolist, Tartu Ülikoolist võtavad asja kässile.

Konverentsil astuvad uurimis- ja diplomitöödega üles TÜ, TTÜ ja EPMÜ üliõpilased, magistrandid ja doktorandid, kelle on eelnevalt väljavalinud TalveAkadeemia žürii.

Toimuvad work-shopid ja tehakse sporti Konverentsi lõpetuseks astuvad väitlusringi eesti nimekad keskkonnakaitse- ja regionaalplaneerimise spetsialistid, kelle sõnaheitlust soovitame kindlasti oma kõrvaga kuulda ja silmaga kaeda!

Täpse TalveAkadeemia programmi leiad aadressilt talveakadeemia.oikos.ee

Kõigest selles osasaamiseks on ainus võimalus registreeruda 10.-15. veebruarini internetipõhiselt meie kodulehel. Tasub kiirustada, sest kohtade arv on piiratud! Osalemistasu on 100 krooni

Korraldavad TTÜ Säästva Arengu Klubi, EPMÜ Keskkonnakaitse Üliõpilaste Selts, TÜ geograafiaüliõpilased.

1918
TALLINNA
TEHNIKAÜLIKOOOL

Tallinna Tehnikaülikool omab ligi neljakümne Eesti kõrgkooli seas juhtivat rolli tehnika kõrghariduses, pakkudes rahvusvaheliselt konkurentsivõimelisi õppe-, innovatsiooni- ja teadusteenuseid.

Tallinna Tehnikaülikool kuulutab välja konkursi järgmiste akadeemiliste ametikohtade täitmiseks:

TTÜ GEOLOOGIA INSTITUUT

• järeldoktor 1,0 kohta 01.03.2003-31.12.2004
sihtfinantseeritava teema

"Holotseeni geosündmuste varvokronoloogiline ajaskaala" juurde

• vanemteadur 4,0 kohta 01.03.2003-31.12.2007
paleontoloogia-stratigraafia erialal

Konkursil osalemiseks esitada alljärgnevad dokumendid:

- omakäeline avaldus asutuse direktori nimele;
- *curriculum vitae* (vormi leiata aadressilt <http://www.ttu.ee> tööpakkumised alt);
- kõrgharidust või akadeemilist kraadi tõendava dokumendi originaal või notariaalselt tõestatud ära kiri;
- teadustööde ja publikatsioonide nimekiri;
- TTÜ õppejõud ja teadustöötajad esitavad tööplaan-aruande eelneva tööperioodi kohta;
- konkursil osaleja soovil muud tema poolt oluliseks peetavad dokumendid ja materjalid.

Dokumentide esitamise tähtaeg on 25. veebruar 2003.a.

Täpsem teave konkursi kohta TTÜ Geoloogia Instituudi sekretäriilt aadressil: Estonia pst 7, Tallinn 10143
Telefon: (0) 644 4189
e-mail: inst@gi.ee
<http://www.gi.ee>

**Obsequium amicos, veritas odium
parit (Terentius)**

**Järeleandlikkus sünnitab sõpru,
tõde vaenlasi**